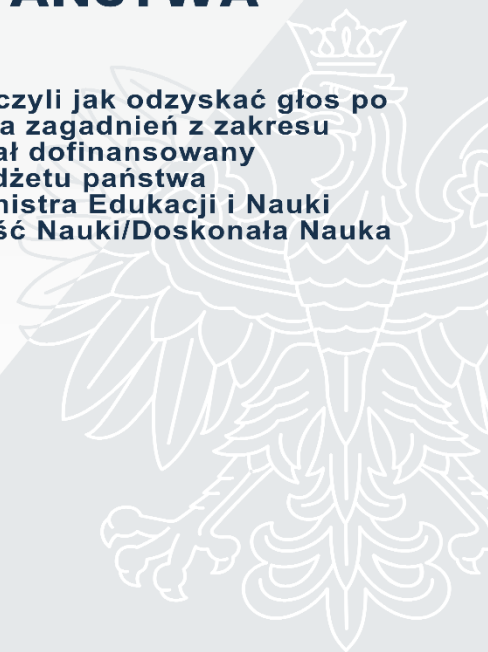

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

**Projekt "Sztuka mówienia, czyli jak odzyskać głos po
pandemii. Popularyzacja zagadnień z zakresu
komunikacji" został dofinansowany
ze środków budżetu państwa
w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki
Społeczna Odpowiedzialność Nauki/Doskonała Nauka**

Projekt realizowany przez
Państwową Wyższą Szkołę
Zawodową w Chełmie

**PAŃSTWOWA
WYŻSZA
SZKOŁA
ZAWODOWA
W CHEŁMIE**

opr. Mirosława Kawecka

Pani Profesor, psorko, psze pani,

czyli grzeczność

w komunikacji uczniowskiej

Etykieta

- Etykieta to ogólnie przyjęte zasady zachowania się obowiązujące w określonych społecznościach.
- Potrzebujemy zasad określających, które formy zachowań, postawy, zwyczaje są akceptowalne, a których nie akceptujemy.
- Zasady te to normy zachowań społecznych. Regulują one nasze funkcjonowanie w grupie, do której należymy.
- Dzięki normom społecznym, przynależąc do konkretnej grupy (rodziny, klasy, narodu, społeczeństwa), wiemy, jak się zachowywać, by czuć więź z grupą, identyfikować się z nią i być w niej akceptowanym.

Etykieta cd.

- Normy zachowań społecznych bywają odmienne w różnych społeczeństwach.
- To, co w Polsce uznamy za nietakt, w innym kraju może być uznane za grzeczność 😊

Etykieta cd.

- Normy zachowań społecznych mogą być:
- jasno określone, spisane, ujęte w różnych dokumentach (formalne)
- ogólnie przyjęte, niepisane, oparte na zwyczaju, tradycji, naszych odczuciach (nieformalne).

Kodeks prawny

Normy moralne

Kodeks rycerski

Normy obyczajowe

Protokół dyplomatyczny

Normy zwyczajowe

Synonimem słowa etykieta może być:

- *savoir-vivre* (właściwe zachowanie)
- kurtuazja (wyszukana grzeczność)
- dobre maniery
- kindersztuba (umiejętność zachowania się, ogłada towarzyska)
- dobre wychowanie
- szarmanckość
- grzeczność

<https://learningapps.org/watch?v=pu03p9s4t22>

finansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu
Ministra Edukacji i Nauki
„Społeczna odpowiedzialność nauki”

Jak
zachowywać się
właściwie,
czyli jak być *grzecznym,*
kulturalnym, taktownym?

*Czy słowo
„grzeczny” brzmi
dzisiaj trochę
przestarzałe?*

*Może samo słowo trochę się
zestarzało, ale nie zestarzało
się jego pierwotne znaczenie,
czyli potrzeba, by zachowywać
się stosownie, jednym słowem
kulturalnie!*

wano ze środków budżetu państwa w ramach programu
Ministra Edukacji i Nauki
„Społeczna odpowiedzialność nauki”

Normy zachowań społecznych ulegają zmianom!

Zawsze jednak chodzi o to, aby funkcjonując w grupie, nikogo nie urazić, **szanować innych i siebie.**

Dzień dobry, czyli jak zrobić dobre wrażenie przy powitaniu i zostawić dobre wrażenie przy pożegnaniu

- Powitanie rozpoczyna każde spotkanie. Warto o nim pamiętać, gdy mijamy znajomego na ulicy, gdy wchodzimy do windy i gdy spotykamy, nawet nie lubianą, sąsiadkę 😊
- Istnieje dużo powitalnych zwrotów grzecznościowych, ale nie każdy może być przez nas użyty w konkretnych sytuacjach. Inaczej witamy się z nauczycielem, inaczej z kumplem, a jeszcze inaczej z mamą 😊

Witać czy nie
witać? 😊

W ostatnim czasie nadużywa się zwrotu „witam”. Takie powitanie może wypowiedzieć starsza osoba do młodszej, przetożony do podwładnego, ale nie odwrotnie!

<https://wordwall.net/pl/resource/29118198/dzie%c5%84-dobry-sie-masz>

Do widzenia czy baj, baj?

Do form grzeczności językowej należą także pożegnania. Ich formuła zależy od rangi nadawcy i odbiorcy, od stopnia ich zażyłości, a także od sytuacji. Inaczej pożegnamy się, wychodząc z urzędu, inaczej zaś, gdy kończymy rozmowę przez telefon z przyjaciółką.

Najbardziej uniwersalny zwrot pożegnalny to „Do widzenia”.

Niektóre formy pożegnań używane są również jako powitanie: „Cześć”, „Hej”, „Ktąniam się”.

Do widzenia czy baj, baj?

- ✓ „Żegnam” to forma bardzo oficjalna. Mogą użyć jej przełożeni wobec podwładnych, osoby w podobnym wieku lub na podobnym stanowisku. Niegrzecznie jest zwracać się w ten sposób do osoby starszej.
- ✓ „Do zobaczenia”. Niestosowne jest użycie tej formy wobec osób, z którymi jesteśmy na pan, pani. Takie pożegnanie może wypowiedzieć nauczyciel do ucznia, nigdy zaś odwrotnie.
- ✓ Istnieje bardzo wiele zwrotów pożegnalnych używanych przez młodych ludzi, niektóre zostały zapożyczone z języka angielskiego, inne np. z hiszpańskiego (adijos), należy jednak pamiętać wobec kogo możemy użyć takich form.

Panie profesorze, proszę pani, czyli jak się zwracać do nauczyciela

W polskiej tradycji przyjęto się, że w szkole podstawowej dzieci zwracają się do nauczyciela per „proszę pana”, „proszę pani”, zaś w szkole średniej per „pani profesor”, „panie profesorze”.

Zwrot ten ma formę grzecznościową i nie wiąże się z faktycznym tytułem posiadany przez nauczyciela!

Warto przestrzegać tego zwyczaju, bowiem jest zakorzeniony w naszej kulturze!

Panie profesorze, proszę pani, czyli jak się zwracać do nauczyciela

Nie jest niczym niewłaściwym jeżeli w szkole średniej, zwracając się do nauczyciela, użyjemy formy „proszę pana”, „proszę pani”.

Pamiętajmy jednak, że niepoprawny gramatycznie jest zwrot „proszę panią”, bo oznacza, że panią o coś prosimy 😊

Panie profesorze, proszę pani, czyli jak się zwracać do nauczyciela

W gwarze uczniowskiej funkcjonują formy adresatywne „psorko”, „psorze”, „sorko”, „sorze”. Stanowią one skrót od słów profesor, profesorka. Choć są powszechnie stosowane, to należy pamiętać, że należą do języka potocznego i są niestosowne!

<https://learningapps.org/24771150>

Bardzo przepraszam! Nic się nie stało!

Jeżeli sądzimy, że nasz rozmówca mógł poczuć się urażony z powodu:

- naszego zachowania (np. spóźnienia)
- roztargnienia, nieuwagi
- pomyłki
- wypowiedzianych słów (np. wulgaryzmu),

wówczas koniecznie go przeprośmy, ponieważ przekroczyliśmy obowiązujące normy obyczajowe (np. normy uprzejmości, dobrego wychowania, grzeczności)

Wystarczy wypowiedzieć magiczne słowa, np.:

- ❖ PRZEPRASZAM ZA SPÓŹNIENIE
- ❖ CHCIAŁBYM PRZEPROSIĆ ZA MOJE SŁOWA
- ❖ BARDZO MI PRZYKRO
- ❖ BARDZO PRZEPRASZAM
- ❖ NIE GNIEWAJ SIĘ, PRZEPRASZAM!
- ❖ ŻAŁUJĘ, ŻE TAK SIĘ STAŁO

W polskiej normie grzecznościowej wypada na takie przeprosiny zareagować akceptacją, np. *Nic się nie stało!*

<https://wordwall.net/pl/resource/30258202/przepraszam-nic-si%C4%99-nie-sta%C5%82o>

<https://wordwall.net/pl/resource/30019824/przeprosiny-w-dobrym-tonie>

GRZECZNOŚĆ POZAJĘZYKOWA

GRZECZNE ZACHOWANIE, czyli jak nasze
gesty i miny świadczą o nas

Nasze zachowania grzecznościowe przejawiają się nie tylko poprzez słowa, ale także poprzez postawę, mimikę twarzy, gesty.

- ❖ Jak wskazuje prof. Bańko, zachowania pozawerbalne wpływają na odbiór przekazywanej ustnie wypowiedzi aż w 55%, zaś brzmienie głosu decyduje o odbiorze komunikatu tylko w 38%. Zachowania te są więc istotną częścią komunikacji!
- ❖ Wygląd zewnętrzny, a więc ubiór, uczesanie, makijaż stosownie do sytuacji, wieku i miejsca świadczą o naszej kulturze. Niestosowność wyglądu zwraca uwagę, wywołuje śmiech, a nawet zażenowanie.

Nasze zachowania grzecznościowe przejawiają się nie tylko poprzez słowa, ale także poprzez postawę, mimikę twarzy, gesty.

- ❖ Zbyt głośne mówienie, hataśliwe zachowanie wywołują negatywne wrażenie i dyskomfort u innych. Gdy ktoś zwróci nam na to uwagę, warto zachowywać się ciszej i powiedzieć „przepraszam”.
- ❖ Podczas rozmowy:
 - ✓ utrzymujemy kontakt wzrokowy z rozmówcą
 - ✓ nie odwracamy się do niego tyłem
 - ✓ używamy adekwatnego tonu i barwy głosu 😊

Uśmiech na powitanie 😊

Istnieją także zachowania pozajęzykowe, które komunikują, jaki stopień zażyłości panuje między odbiorcą i nadawcą. Może to być uśmiech, podanie dłoni, uchYLENIE kapelusza. Niektóre z takich zachowań, dawniej uznawane za przejaw kurtuazji (jak ucałowanie w rękę), dzisiaj mogą być kontrowersyjne i niekoniecznie pożądane!

*Jak być grzecznym
w miejscach publicznych?*

- ✓ Przywitaj się, gdy wchodzisz do szkoły
- ✓ Ubieraj się stosownie do okoliczności
- ✓ Bądź uprzejmy i życzliwy w kontaktach z innymi, używaj magicznych słów „dziękuję”, „przepraszam”
- ✓ Zwracając się do nauczyciela nie skracaj dystansu, używaj form „Panie profesorze”, „Pani profesor”. Forma „panie psorze, pani psorko” jest niepoprawna i niewłaściwa
(patrz: M. Marcjanik, Słownik językowego savoir vivre'u, Warszawa 2020)
- ✓ Używaj adekwatnego języka w rozmowie ze starszymi. Możesz powiedzieć „dzięki” do kumpla, ale nie do nauczyciela!
- ✓ Nie traktuj wulgaryzmów jak przecinka

Kultura w szkole

- Nauczyciele, pracownicy szkoły to osoby starsze, którym winniśmy okazywać szacunek.
- Dodatkowo między uczniem a nauczycielem obowiązuje relacja podrzędności, nauczyciel ma prawo wymagać i oczekiwać od ucznia stosownego zachowania.

Wulgaryzmy, czyli jak nie być ordynarnym

- Mamy dzisiaj niezrozumiałą modę, aby epatować wulgaryzmami w życiu publicznym. Często inspiracją dla ich użycia stają się, niestety, teksty kultury, a więc filmy, media.
- Słowo „wulgaryzm” pochodzi z łaciny i oznacza „pospolitość”, „pospólstwo”, „lud”. Wulgaryzmy uznawane są za ordynarne, nieprzyzwoite!

Wulgaryzmy, czyli jak nie być ordynarnym

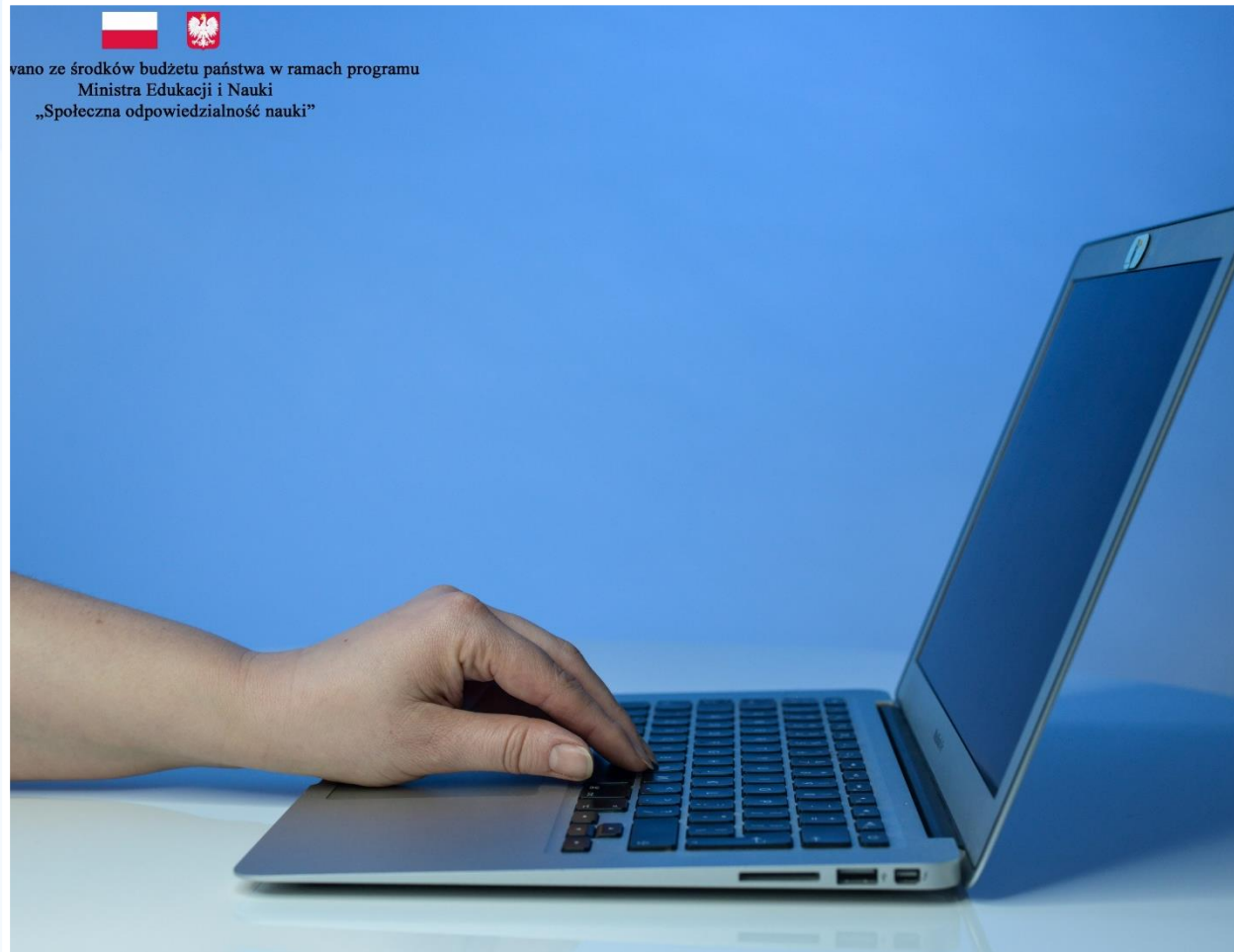
- Często używanie wulgarnych słów i zwrotów prowadzi do zacierania się ich ordynarnego charakteru – dewulgaryzacji (np. „zajebisty”, „chrzanić”), co łączy się z egalitaryzmem (zasadą powszechnej równości), demokratyzacją obyczajów językowych i postaw grzecznościowych.
- Nie warto jednak nadużywać wulgaryzmów, a także eufemizmów (słów łagodzących, np. „kurcze”), bo są przejawem ubóstwa języka, braku kultury i mogą urazić naszego rozmówcę. Słowo, które jest do przyjęcia w gronie rówieśników, w innym gronie może wystawić nam bardzo złe świadectwo!

E-mail, czyli jak napisać oficjalną wiadomość

List elektroniczny to dzisiaj podstawowa forma komunikacji. Jednak warto pamiętać że i tu obowiązują zasady tradycyjnej korespondencji, a więc także zachowanie etykiety! Co więcej, obowiązują także zasady **netykiety** (czyli etykiety sieci)!

<https://wordwall.net/pl/resource/30261338/e-mail-czyli-jak-napisa%c4%87-oficjaln%c4%85-wiadomo%c5%9b%c4%87>

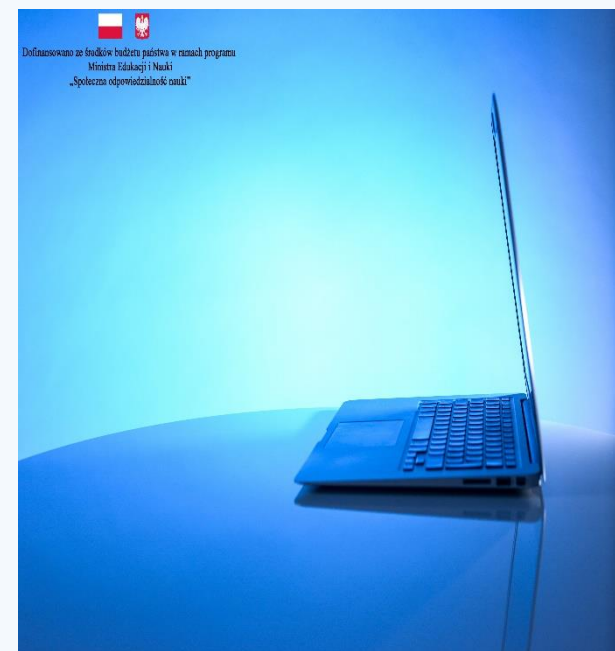
*Pole tematu,
czyli tytuł
wiadomości!*

*Netykieta wymaga, aby
precyzyjnie tytułować
wiadomość, czyli tak, aby
odbiorca od razu
zorientował się, czego
dotyczy treść
wiadomości, np. „Prośba
o podanie terminu” lub
„Podziękowanie”.*

E-mail, czyli jak napisać oficjalną wiadomość

Nagłówek. Nie mylić z tytułem wiadomości!

- Zamiast zastanawiać się, czy pisząc oficjalny e-mail powinniśmy rozpocząć go przywitaniem, np. „Dzień dobry”, znacznie prostsze i zgodne z polską tradycją będzie zwrócenie się do odbiorcy poprzez wykorzystanie formy adresatywnej, np. „Szanowny Panie Profesorze”.
- Formuła powitalna „Dzień dobry”, choć budzi pewne wątpliwości polonistów, jest grzeczna i akceptowalna.
- „Witam” – takie rozpoczęcie e-maila budzi już jednak ogromne kontrowersje. Słowo to nie powinno być używane w listach elektronicznych, bo jak powiada p. Michał Rusinek, jest formą powitania, a nie **PRZYWITANIA**.
- Pamiętajmy, że przy **POWITANIU** słowo „witam” może skierować nauczyciel do ucznia, ale nie odwrotnie.

E-mail, czyli jak napisać oficjalną wiadomość

TREŚĆ

- ZWIĘZŁOŚĆ
- SZACUNEK
- UPRZEJMOŚĆ
- KONKRETNOSĆ
- STOSOWANIE INTERPUNKCJI I POLSKICH ZNAKÓW
- NIEPRZESADZANIE Z EMOTIKONAMI 😊

ZAKOŃCZENIE

- POZDRAWIAM można użyć, jeżeli kierujecie list do znanego Wam nauczyciela, w innym wypadku znacznie lepiej użyć zwrotu „Z POWAZANIEM”, „Z WYRAZAMI SZACUNKU”.
- Nie stawiajcie po tym zwrocie przecinka, tylko w następnej linii podpiszcie się imieniem i nazwiskiem, bo skąd odbiorca ma wiedzieć, że adres, np.: drakullla5@... to adres Janka Kowalskiego z klasy IIIc 😊

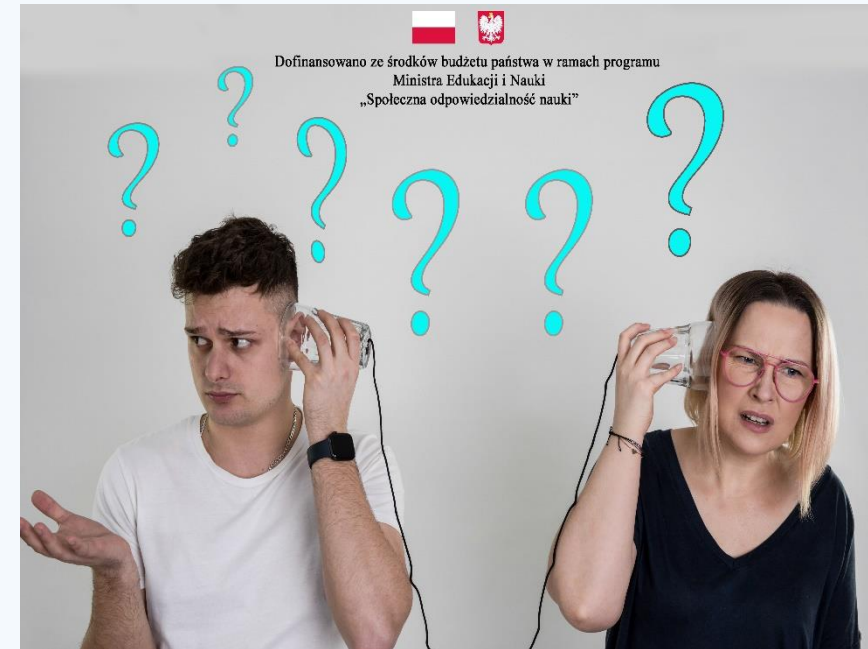
<https://wordwall.net/pl/resource/30051594/mail-do-nauczyciela-z-pro%c5%9bb%c4%85-o-podanie-terminu-dodatkowych>

Halo, mówi się 😊

Świat bez telefonu dzisiaj nie istnieje!

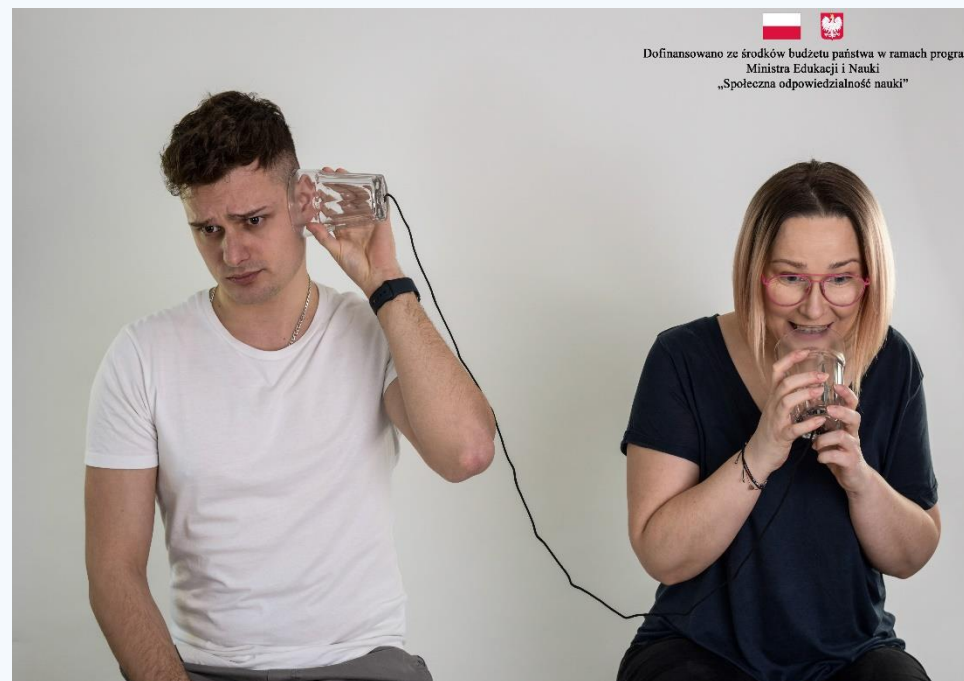
Jak rozmawiać przez telefon w dobrym tonie?

1. Dobre wychowanie nakazuje dzwonić o właściwej porze, tj. nie wcześniej niż od godziny 8.00 rano, a najpóźniej do godziny 20.00 wieczorem.
2. PODSTAWOWA zasada, gdy to Ty dzwonisz do kogoś – **KONIECZNIE** przedstaw się, nawet gdy osoba, do której dzwonisz, ma zapisany Twój numer i zna Twój głos. Tego wymaga kultura osobista.

Halo, mówi się 😊

1. Na początku rozmowy warto zapytać, czy nie przeszkadzasz.
2. Gdy odbierasz telefon, powiedz: stucham; proszę; tak, stucham?; halo.
3. Gdy osoba, do której dzwonisz, nie odbiera telefonu, nie dzwoń do niej w nieskończoność. Zrezygnuj po kilku głośnych sygnałach.

Halo, mówi się 😊

5. Gdy rozmawiasz przez telefon np. w autobusie, staraj się mówić w miarę cicho, aby nie przeszkadzać innym osobom. Rozmawiaj tylko tak długo, jak jest to konieczne. To nie jest miejsce na poufate rozmowy telefoniczne.

6. Gdy połączenie z rozmówcą zostało przerwane, oddzwonić powinna osoba, która rozpoczęła rozmowę.

7. Rozmowę telefoniczną kończy osoba, która zadzwoniła, ale gdy dzwonisz do nauczyciela, osoby starszej, to ona powinna zakończyć połączenie.

8. Gdy jesteś na lekcji, w kinie, w kościele, na wykładzie itp., zawsze **wycisz** telefon!

9. Gdy piszesz SMS, używaj znaków interpunkcyjnych i ortograficznych, poprawna pisownia, a także (nawet w krótkiej wiadomości) formuły grzecznościowe (powitanie, pożegnanie, podpis) to wyraz szacunku dla adresata.

<https://wordwall.net/pl/resource/30581530/sms-do-ka%c5%9bki-czy-do-kaski->

<https://learningapps.org/display?v=pi9oj3xy222>

Bibliografia

1. *Polszczyzna na co dzień*, praca zbiorowa, red. naukowy M. Bańko, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2020
2. M. Marcjanik, *Słownik językowego savoir-vivre'u*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2020
3. H. i T. Zgótkowie, *Językowy savoir-vivre*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 2019
4. J. Miodek, *Ojczyzna – polszczyzna dla uczniów*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 1996
5. www.dobryslownik.pl [dostęp, 15.02.2022]
6. https://mfiles.pl/pl/index.php/Norma_spo%C5%82eczna [dostęp, 15.02.2022]

ĆWICZENIA

1. <https://learningapps.org/watch?v=pu03p9s4t22>
2. <https://wordwall.net/pl/resource/29118198/dzie%c5%84-dobry-sie-masz>
3. <https://learningapps.org/24771150>
4. <https://wordwall.net/pl/resource/30258202/przepraszam-nic-si%c4%99-nie-sta%c5%82o>
5. <https://wordwall.net/pl/resource/30019824/przeprosiny-w-dobrym-tonie>
6. <https://wordwall.net/pl/resource/30051594/mail-do-nauczyciela-z-pro%c5%9bb%c4%85-o-podanie-terminu-dodatkowych>
7. <https://wordwall.net/pl/resource/30261338/e-mail-czyli-jak-napisa%c4%87-oficjaln%c4%85-wiadomo%c5%9b%c4%87>
8. <https://wordwall.net/pl/resource/30581530/sms-do-ka%c5%9bki-czy-do-kaski->
9. <https://learningapps.org/display?v=pi9oj3xy222>

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

**Projekt "Sztuka mówienia, czyli jak odzyskać głos po
pandemii. Popularyzacja zagadnień z zakresu
komunikacji" został dofinansowany
ze środków budżetu państwa
w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki
Społeczna Odpowiedzialność Nauki/Doskonała Nauka**

